

KALATALOUSPALVELUT / POHJOIS-SUOMI

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
ympäristöluvut
PL 293
90101 OULU

Viite Täydennyspyyntö 28.6.2019 dnro PSAVI/932/2017

**KEMIJOEN JA RAUDANJOEN VOIMALAITOSTEN
KALATALOUSVELVOITTEIDEN MUUTTAMINEN
Hakemuksen täydentäminen**

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus täydentää hakemustaan pyydytyiltä osin. Täydennykset on esitetty alla täydennyspyynnön mukaisesti numeroituina.

1) Vesialueen omistajien merkintä kartalle.

Kartat vesialueen kiinteistöistä numeroituna liitteenä 1 ja kiinteistöt omistajatietoineen numeroinnin mukaisesti listattuna liitteenä 2.

2) Hakemuksessa olevien voimalaitosten merkintä samalle, voimalaitosten sijaintia ja sijoittumista suhteessa toisiinsa havainnollistavalle kartalle sekä yksittäin riittävän suurimittakaavaisille (esim. 1:10 000) kartoille.

Kartat liitteenä 3.

3) Kartoille merkittynä alueet, joille on esitetty toimenpiteitä.

Kartat liitteenä 4.

Seuraavia toimenpiteitä ei ole merkitty tässä vaiheessa kartoille ja niiden osalta tarkemmat alueet Kemijoen vesistöalueella tarkentuvat velvoitteen toimeenpanosuunnitelmassa:

- Kemijoen vesistöalueen poikastuotantoalueille tulee tehdä lohen ja meritaimenen kotiutusistutuksia suhteutettuna poikastuotantopinta-alaan. Pääosa lohen kotiutusistutuksista kohdennetaan Ounasjoen

vesistöalueelle ja meritaimenen istutukset Kemi- ja Ounasjoen sivujokiin.

- Sisävesialueelle istutetaan vuosittain 150 000 1-kesän vanhaa kuhaa, 30 000 kpl 3-kesäisiä ja 4-vuotiaita taimenia (vähintään 40 cm:n pituisia) sekä 30 000 kg kirjolohia. Taimenia ei tule istuttaa Kemijoen vesistöissä alueille, joissa elää alkuperäisiä geneettisesti erilaistuneita taimenpopulaatioita.
- Nahkiaiselle soveltuvat talvehtimis-, kutu- ja toukkatuotantoalueet Kemijoen vesistöissä on selvitettävä 3 vuoden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

4) *Liite 20 päivitetynä ajantasaisilla yhteystiedoilla.*

Päivitetty hakemuksen liite 20 liitteenä 5.

5) *Esitetyn velvoitemuutostyökokonaisuuden vaiheet määrääkoineen havainnollistettuina prosessikaavion avulla.*

Prosessikaavio liitteenä 6.

Tarkoituksena on, että Vanttauskosken, Pirttikosken, Seitakorvan ja Permantokosken voimalaitosten kalatiet ja alasvaellusreitit määrättäisiin toiminnan tehoa koskevine määräyksineen rakennettaviksi nyt käsiteltävänä olevan hakemuksen perusteella annettavalla päätöksellä, mutta niiden suunnittelussa ja luvittamisessa voitaisiin hyödyntää Ala-Kemijoen vastaavien laitteiden rakentamisesta ja käyttämisestä saatuja kokemuksia. Pirttikosken suunnittelun yhteydessä tehtäisiin myös selvitys vanhan uoman vesittämisestä osana kalojen nousun ja alasvaelluksen järjestämistä.

6) *Hakijan näkemys siitä, miten lainvoimaisten korvauspäätösten perusteella tai muutoin maksetut eri korvaukset (esim. kalastuksen tuoton ja kalastusregaanin käyttömahdollisuuden menetys) vaikuttavat velvoitteen määrittämiseen.*

Hakijan käsityksen mukaan lainvoimaisten korvauspäätösten perusteella tai muutoin maksetut korvaukset eivät vaikuta yleisen kalatalousedun perusteella määrättävän kalatalousvelvoitteen perusteeseen tai määrään. Näin ollen niillä ei ole merkitystä myöskään velvoitetta muutettaessa, mistä nyt on kysymys.

Kysymystä on käsitelty tarkemmin liitteessä 7.

7) *Hakijan täsmennys siitä, onko hakemuksessa kyse myös voimassa olevien kalatalousmaksujen muuttamisesta ja onko tarkoitus korvata voimassa olevien voimalaitosten tehonnostoa koskevissa päätöksissä määrätty kalatalousmaksut kalatalousvelvoitteilla*

Hakemuksen tarkoituksena on korvata KHO:n päätöksessä nro 2860/80 sekä voimalaitosten tehonnostoa koskevissa päätöksissä määrätty kalataloudelliset

velvoitteet hakemuksen mukaisella kalatalousvelvoitteitten ja maksuvelvoitteen yhdistelmällä. Kokonaisuuteen nähden suhteellisen vähäiset voimalaitosten tehonnostojen vuoksi määrätyt kalatalousmaksut on perusteltua muuttaa samassa yhteydessä päävelvoitteen kanssa.

- 8) *Selvitys siitä, onko hakemuksessa tarkoitetuissa voimalaitosluvissa tai säännöstelyluvuissa sellaisia virtaamia, juoksutuksia tai vedenkorkeuksia koskevia määräyksiä, joita olisi tarpeen muuttaa esitettyjen kalateiden toimivuuden takaamiseksi, ja missä vaiheessa määräyksiä tulisi muuttaa, jos sellaisia on.*

Selvitys ajantasaisista lupamääräyksistä on liitteenä 8. Kalateiden käytöllä voi olla vain vähäisiä vaikutuksia virtaamiin ja vedenkorkeuksiin. Tarvittavat muutokset voimalaitoskohtaisiin lupamääräyksiin voidaan tehdä kalateiden rakentamislupien yhteydessä.

- 9) *Esitys siitä, milloin voimassa olevat velvoitteet lakkaisivat olemasta voimassa.*

Hakijan käsityksen mukaan olemassa olevat kalatalousvelvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun uudesta kalatalousvelvoitteesta annettu päätös tulee lainvoimaiseksi. Istutusvelvoitteen muutoksessa mahdollisesti tarvittavan siirtymäajan hakija jättää lupaviranomaisen harkittavaksi. Hoidon taso ei saa mahdollisena siirtymäaikana kuitenkaan laskea nykyisestä.

Kysymystä on käsitelty tarkemmin liitteessä 9.

- 10) *Täsmentyneet tiedot tai arviot Isohaaran olemassa olevien kalateiden toimivuudesta ja voimalaitoksen yläaltaaseen nousseiden lohien ja meritaimien määrästä, koko-/ikäluokista ja alkuperästä (meri- tai jokialueen istutukset, luonnonkutu) sekä mahdolliset selvitykset kalojen liikkeistä ja käyttäytymisestä Isohaaran kalateissa, yläaltaassa ja jokialueella.*

Kalateiden käyttökokemusten perusteella kalateiden toimivuutta tulisi kehittää. Vallitunsaaren kalatien osalta on laadittu kehittämissuunnitelma, johon liittyen on jo tehty pienimuotoisia muutostöitä. Tähän mennessä ei ole vielä käytettävissä tietoja tehtyjen kehittämistoimenpiteiden vaikuttavuudesta.

Isohaaran olemassa oleviin kalateihin saa kalateiden rakentamista koskevien lupaehtojen mukaan johtaa vettä enintään 0,8 m³/s (Vallitunsaaren kalatie) ja 1 m³/s (Isohaaran vanhan voimalaitoksen puoleinen kalatie). Ne voivat olla osa vaelluskalojen luontaisen elinkierron käynnistämistä, mutta kokonaisuuden kannalta velvoitteen ja toiminnallisten tavoitteiden määrääminen on välttämätöntä.

Luotettavimmat tulokset Isohaaran kalateiden läpi päässeiden lohikalojen määrästä on vuodelta 2018, sillä kesällä 2018 Isohaarassa ei toteutettu lainkaan ylisiirtopyyntiä, molemmilla kalateilla oli käytössä laskurit (Vallitunsaaressa 1.8. alkaen) ja aineisto käsiteltiin systemaattisesti. Tulosten mukaan kalatien läpäisi seuranta-aikana yhteensä 1382 vähintään 45 cm pituista

lohikalaa. Yhden vuoden perusteella on kuitenkin vaikea tehdä johtopäätöksiä kalateiden toimivuudesta. Lisäksi kalateiden toimivuuden arvioinnin kannalta keskeistä asiaa eli kalateiden tehokkuutta ei ole selvitetty. Kalatien tehokkuudella tarkoitetaan sitä, kuinka suuri osa vaellusesteen alapuolelle saapuneista kaloista lopulta nousee läpi koko kalatien.

Vuonna 2018 Isohaaran ja Taivalkosken voimalaitosten alapuolella tehtyjen näyttekalapyyntien perusteella valtaosa lohista ja taimenista oli istutusperäisiä. Näytelohista suurin osa oli yhden merivuoden kaloja, mutta kesäajan näytteissä oli suurelta osin kahden merivuoden kalaa.

Tiedot kalojen liikkeistä ja käyttäytymisestä Isohaaran kalateissa, yläaltaassa ja jokialueella ovat vähäisiä. Parhaimmat tiedot ovat vuosilta 2011–2013, jolloin seurattiin lohien käyttäytymistä ja sijoittumista Isohaaran ja muiden Ala-Kemijoen voimalaitosten alakanavissa. Tätä sekä muita asiakohdassa esitettyjä kysymyksiä on käsitelty tarkemmin liitteessä 10.

11) Arvio muiden mahdollisten teknisten ratkaisujen toteutettavuudesta ja kustannuksista, kuten esimerkiksi kalasydän tai kalojen ylisiirtäminen tankkiautokuljetuksina, kalojen pääsemiseksi Kemijoen vesistön poikastuotantoalueille.

Keskeisintä olisi toiminnallisten tavoitteiden ja joen ekologisen jatkumon saavuttaminen. Uusien teknisten ratkaisujen testaus vaatii pitkäjänteistä tutkimus- ja kehitystyötä ja kalatalousvelvoitteen hyväksyttävä toteuttaminen tulee perustua sellaisiin ratkaisuihin, jotka ovat teknis-taloudellisesti koeteltuja. Esimerkiksi kalasydämeistä on käytettävissä vain yrityksen omat lyhyisiin testijaksoihin perustuvat selvitykset. Riippumatonta ja puolueetonta ulkoista asiantuntija-arviota ei ole hakijan käytettävissä, joten näyttö teknis-taloudellisesta toteutettavuudesta ei ole riittävää.

Lohien ja taimenten ylisiirroilla voidaan jouduttaa kalojen leimautumista jokialueelle etenkin vaelluskalojen palauttamistyön alkuvaiheessa ennen koko vaellusyhteyden avautumista. Pitkällä aikavälillä vaelluskalakantojen elvyttäminen edellyttää kuitenkin ekologisen jatkumon palauttamista eikä kutuvaellusta voida rakentaa tankkiautokuljetusten varaan. Myöskään luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta ylisiirto ei ole yksistään riittävä toimenpide.

Kalatalousvelvoitteen muuttamisen kustannukset riippuvat suunniteltujen rakenteiden ja muiden toimenpiteiden toteuttamisen laajuudesta ja toteuttamistavasta. Esimerkiksi kalasydän on teknisenä ratkaisuna niin uusi, että sen taloudellisista kustannuksista tiedot ovat lähinnä toimittajalla ja laitetta koekäyttäneellä Kemijoki Oy:llä. Ylisiirtojen kustannuksista on tietoa lähinnä koeluontoisesta hanketoiminnasta.

Kysymystä on käsitelty tarkemmin liitteessä 11.

19.12.2018 ja 28.1.2019 saapuneet kirjelmät

Hakija pitää tarkoituksenmukaisena kannanottamista mainittuihin kirjelmiin sen jälkeen, kun asia on annettu tiedoksi. Hakemusta on täydennetty, joten kirjelmissä esitettyjen seikkojen osalta mahdolliset Kemijoki Oy:n kannanotot voivat olla erilaisia muistutusvaiheessa. Hakijan käsityksen mukaan asia voidaan saattaa tiedoksi hakemuksen täydennyksen jälkeen.

Kalatalouspäällikkö

Mika Oraluoma

Kalastusbiologi

Maare Marttila

TIEDOKSI Kemijoki Oy ja PVO-Vesivoima Oy/AA Matias Wallgren

LIITTEET

1. Kartat vesialueen kiinteistöistä numeroituna
2. Kiinteistöt omistajatietoineen numeroinnin mukaisesti listattuna
3. Kartat voimalaitoksista
4. Kartat esitettyjen toimenpiteiden sijoittumisesta
5. Päivitetty hakemuksen liite 20
6. Velvoitemuutoskokonaisuuden prosessikaavio
7. Muistio korvauksien merkityksestä
8. Selvitys ajantaisista virtaamia, juoksutuksia ja vedenkorkeuksia koskevista lupamääräyksistä
9. Muistio nykyisten velvoitteiden lakkaamisesta
10. Muistio Isohaaran kalateiden toimivuudesta
11. Muistio eri kalan kulkua edistävien ratkaisujen toteutettavuudesta